

Η σκοτούρα των ΑΕΙ

Η καλοπιστία απέναντι στο υπουργείο Παιδείας ισοδυναμεί με αφέλεια

Το πρωί της προπερασμένης Τετάρτης τα μέλη της ειδικής επιτροπής του Πανεπιστημίου Κρήτης για τον νόμο - πλαίσιο βρίσκονταν σε κατάσταση απελπισίας. Έχοντας επεξεργαστεί το σχέδιο νόμου στη βάση των λεπτομερών «Θέσεων» του Πανεπιστημίου επί του προσχεδίου και έχοντας κωδικοποιήσει με πολύ πρακτικό τρόπο μια σειρά από τροπολογίες που θα μπορούσαν να βελτιώσουν το ανεργμάντιστο νομοσχέδιο, έψαχναν έναν δίαυλο προς την Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων. Βεβαίως, δεν εκλήθησαν στην Επιτροπή. Οι προτάσεις τους έμειναν στα χέρια. Επιπλέον, εισέπραξαν τα μάλλον δικαιολογημένα ειρωνικά σχόλια αρκετών συναδέλφων: Η καλοπιστία απέναντι στο υπουργείο Παιδείας ισοδυναμεί με αφέλεια. Και η αφέλεια δεν συγχωρείται στους πανεπιστημιακούς. Τώρα κάθονται και βλέπουν τη συνέχεια της κακοστημένης παράστασης από το κανάλι της Βουλής.

Τελικά, το νομοσχέδιο στήθηκε έτσι ώστε οι εισηγητές του να μπορούν να ισχυρίζονται ότι ενισχύουν την αυτοτέλεια του πανεπιστημίου. Όμως ο νομοθέτης φροντίζει να πάρει με το ένα χέρι αυτό που δίνει με το άλλο. Για την ακρίβεια, εκδηλώνει την πρόθεση να δώσει αρμοδιότητες, ευθύνες και περιθώρια αυτενέργειας στα πανεπιστήμια διατηρώντας τη δυνατότητα να τα περιορίσει ή και να τα ακυρώσει στην πράξη και με τη βούλα του (νέου) νόμου. Δύο παραδείγματα:

Του Αλέξη Καλοκαιρινού

Πολλές ρυθμίσεις επαφίενται στους Εσωτερικούς Κανονισμούς των πανεπιστημίων. Όμως τα πανεπιστήμια υποχρεούνται να συμμορφωθούν με τον Πρότυπο Εσωτερικό Κανονισμό που θα εκδώσει το υπουργείο εντός εξαμήνου και μάλιστα, σε περίπτωση κενών ή αποκλίσεων, να τον εφαρμόσουν αυτούσιο. Όπως φαίνεται, το ΥΠΕΠΘ εφύηρε την αυτοτέλεια καθ' υπαγόρευση.

Δεύτερο παράδειγμα: Εφεξής, οι διορισμοί των μελών ΔΕΠ θα γίνονται με πράξη του πρύτανη, και όχι κεντρικά από τη Μητροπώλεως. Όμως η απαραίτητη «έγγραφο παροχή της πίστωσης» θα εξακολουθεί να εκπορεύεται από τα κεντρικά. Και θα μπορεί να εξακολουθεί να καθυστερεί, όπως και σήμερα, επί μήνες ή χρόνια,

κρατώντας σε ομηρεία τους διδάσκοντες και τα τμήματα που τους υποδέχονται.

Η αδυναμία του νομοθέτη να συλλάβει στοιχειωδώς το αντικείμενό του φαίνεται ίσως περισσότερο από οπουδήποτε στο κεφάλαιο του τετραετούς «ακαδημαϊκού - αποπτυξιακού προγραμματισμού». Τα πανεπιστήμια (υποτίθεται ότι) θα υπογράψουν «τετραετείς δεσμευτικές προγραμματικές συμφωνίες» με το ΥΠΕΠΘ. Όμως, στην πράξη θα δεσμεύονται μόνο τα ίδια. Το υπουργείο μπορεί να περικόπτι εξ αρχής τα σχέδια των ΑΕΙ. Δεν προβλέπεται ανεξάρτητη αρχή διαιτησίας, όπως θα έπρεπε, ιδιαίτερα όταν καταστατικά άνισοι «εταίροι» προσέρχονται σε διαπραγμάτευση. Σε περίπτωση «προγραμματικής διαφωνίας», το υπουργείο απλώς θα κλείνει τη στρόφιγγα. Φυσικά, ούτε λόγος για την υποχρέωση ομαλής ροής των χρηματοδοτήσεων εκ μέρους του ΥΠΕΠΘ. Πόσω μάλλον, για τη ρητή δέσμευση συγκεκριμένων κρατικών πόρων υπέρ της ανώτατης παιδείας. Κανένας

Ο ΝΕΟΣ

νόμος αποπνέει την έλλειψη εμπιστοσύνης ή ακόμα και την απαξία των κυβερνώντων προς τις πανεπιστημιακές κοινότητες της χώρας

νομοθετικός φωστήρας δεν σκέφτηκε ότι το σύστημα πρέπει να συγχρονίζεται με τη θητεία των πρυτανικών αρχών. Προφανώς, δεν θα χρειαστεί, καθώς το σύστημα θα αγκυλωθεί με την απαρχή της εφαρμογής του στα αραχνισμένα μαυλά του υπουργείου Παιδείας. Πολύ γρήγορα θα εκφυλισθεί σε μια γραφειοκρατική διεκπεραίωση με μηχανική επίλυση χονδροειδών αλγορίθμων, πίσω από την οποία το πελατειακό σύστημα θα συνεχίζει να βυσοδομεί.

Πέρα τον κίνδυνο γραφειοκρατικοποίησης, ο μεταρρυθμισμός του νομοσχεδίου καθίσταται επαναστατικός όταν παραβιάζει και το Σύνταγμα. Στην περίπτωση του ασύλου έχουμε να κάουμε με κυβερνητική μαμπουριά. Ο προηγούμενος νόμος προέβλεπε ποινές για τη δημόσια δύναμη που θα επενέβαινε απρόσκλητη. Ο καινούργιος μοιράζει ποινές φυλάκισης σε κάθε μέλος της πανεπιστημιακής κοινότητας που θα πα-

ρενοκλήσει τον διπλανό του. Και φυσικά, πριν και από την αντισυνταγματικότητα που σχετίζεται με το αόριστο της κολάσιμης πράξης, έχουμε διαστροφή της έννοιας του ασύλου, που υφίσταται και στο άρθρο 9 του Συντάγματος («Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο»): Η συμπεριφορά συζύγου προς σύζυγο μέσα στο σπίτι μπορεί να είναι αξιόποινη, αλλά σίγουρα δεν παραβιάζει κανένα (οικογενειακό) άσυλο. Εκ των ένδον παραβίαση του ασύλου, απλώς, δεν νοείται.

Ο νομοθέτης μπορεί να σεμνύνεται για ακόμα δύο παραβιάσεις του Συντάγματος: Στην αστυνομική οριοθέτηση των εξαμήνων που περιορίζει το δικαίωμα της απεργίας (άρθρο 23Σ) και στην υποχρέωση συμμετοχής έως δέκα (!) εξωτερικών κριτών σε εκλεκτορικά σώματα (άρθρο 16Σ: πλήρης αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ). Και στις δύο περιπτώσεις, οι σχετικές ρυθμίσεις θα έπρεπε να ανατίθενται στους Εσωτερικούς Κανονισμούς των Ιδρυμάτων και στις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων των τμημάτων τους.

Ο νέος νόμος αποπνέει την έλλειψη εμπιστοσύνης ή ακόμα και την απαξία των κυβερνώντων προς τις πανεπιστημιακές κοινότητες της χώρας. Οι άνθρωποι που μας κυβερνούν δεν γνωρίζουν τα προβλήματα της ανώτατης παιδείας και δεν ενδιαφέρονται να τα μάθουν. Θέλησαν να ξεφορτωθούν το ζήτημα με τον επικοινωνιακά επωφελέστερο γι' αυτούς τρόπο.

Όμως, οι νέες ρυθμίσεις, μέσα στη γενικότερη τύφλα τους, θα ωφελήσουν σε κάτι. Με την εφαρμογή τους θα καταστήσουν σύντομα φανερά τα όρια του συστήματος, του οποίου οι παθογένειες σήμερα γίνονται αισθητές χωρίς όμως να αναγνωρίζονται. Μέσα από την καθολική ψηφοφορία των φοιτητών χωρίς αναγωγή στο ποσοστό συμμετοχής τους θα τεθεί πιεστικά το ερώτημα: «Ποιος διοικεί το πανεπιστήμιο;». Μέσα από την τυπικά αυξημένη αυτοτέλεια υπό ουσιαστικά διαρκή κρατική επιτήρηση και καθοδήγηση θα τεθεί επιτακτικά το ερώτημα: «Με ποια μέσα και για ποιο σκοπό διοικείται το πανεπιστήμιο;». Ερωτήματα τα οποία είναι μάταιο να απευθύνει κάποιος σε μια συντηρητική κυβέρνηση και των οποίων η απάντηση θα βαρύνει, όπως και οι ίδιοι το αντιλαμβάνονται, τους εκφραστές μιας προοδευτικής πολιτικής.

Ο Αλέξης Καλοκαιρινός είναι αναπληρωτής καθηγητής, κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης.